

Конспект. Писемна і усна форми літературної мови.

Літературна мова — це мова, оброблена майстрами слова, вченими, письменниками. Від діалектної мови вона відрізняється тим, що має певні кодифіковані (зафіксовані у словниках та підручниках) норми щодо вимови, слововживання, граматичних форм, яких повинні дотримуватися мовці. Це своєрідний взірєць правильного користування мовою. Літературна мова існує в усній та писемній формах і характеризується стилістичним розмаїттям.

Літературна мова реалізується в усній і писемній формах.

• **Писемна** форма літературної мови функціонує у сфері державної, політичної, господарської, наукової і культурної діяльності.

• **Усна** форма літературної мови обслуговує безпосереднє спілкування людей, побутові й виробничі потреби суспільства.

Усна форма літературної мови переважно обслуговує поточні потреби спілкування людей, безпосередньо пов'язаних між собою. Кількість учасників усного спілкування обмежена. Усне мовлення сприймається органами слуху, виражається за допомогою звуків. За походженням це первинна форма існування мови. Усне мовлення спонтанне, здебільшого непередбачене, але воно більш виразне в емоційному відношенні, супроводжується інтонацією, жестами, мімікою. Воно переважно **діалогічне**: бесіда, діалог, публічна лекція, виступ, дискусія тощо.

Писемна форма літературної мови — це мовлення, зафіксоване на якомусь матеріалі за допомогою певних графічних знаків, що позначають звукові одиниці мовлення і сприймаються органами зору. Це — вторинна форма існування мови. Писемна форма літературної мови обслуговує потреби народу в галузі науки, культури, політики, господарства і права. Писемне

мовлення **м о н о л о г і ч н е**, лексично багатше, слова добираються з урахуванням літературної традиції, широко вживаються книжна, абстрактна лексика, терміни.

Писемна функціонує в галузі державної, політичної, господарської, наукової і культурної діяльності.

Усна форма літературної мови обслуговує безпосереднє спілкування людей, побутові й виробничі потреби суспільства.

Трохи з історії! ЗАПАМ'ЯТАТИ!!!

Сучасна українська літературна мова сформувалася на основі південно-східного наріччя, ввібравши в себе окремі діалектні риси інших наріч.

Зачинателем нової української літературної мови був І. І. Котляревський – автор перших великих художніх творів українською мовою (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”). Він першим використав народно-розмовні багатства полтавських говорів і фольклору.

Основоположником сучасної української літературної мови по праву вважають Тараса Григоровича Шевченка. Саме він уперше своєю творчістю підніс її на високий рівень суспільно-мовної і словесно-художньої культури, заклавши основи наукового, публіцистичного та інших стилів літературної мови. У мові творів Шевченка знайшли глибоко відображення народнопоетична творчість, усно-розмовні норми Традиції Шевченка у розвитку української літературної мови провадили далі у своїй творчості І. Франко, Леся Українка, Панас Мирний, М. Коцюбинський та інші письменники.

Українська літературна мова постійно розвивається і збагачується. Цей процес супроводжується усталенням, шліфуванням загальнообов’язкових літературних норм.